

POVIJESNO-GEOGRAFSKI RAZVITAK MOLVI U SREDNJEM VIJEKU

Selo Molve od srednjovjekovlja je smješteno u jugoistočnom dijelu Gornje hrvatske Podravine, u blizini rijeke Drave na početnom dijelu Podravnih pijesaka i na važnijem geostrateškom položaju za niz posjeda i naselja u bližoj i daljnjoj okolini.

Okolica Molvi u 12. i 13. stoljeću pripadala je pod upravu Komarničke županije i Komarničkog arhiđakonata.¹ Središte županije i arhiđakonata bilo je u Komarnici, koja se najvjerojatnije nalazila na području današnjeg Novigrada Podravskog, kao i onaj u susjednoj Zdelji (vjerojatno Miholjanec) spominju se već 1201. godine u ispravi kralja Emerika, a kao posjednik navodi se plemić Tolimir.² Komarnica se spominje u jednoj ispravi Čazmanskog kaptola iz 1229. godine, kada se prvi puta spominje i ovdašnja župa.³ Župa Blažene Djevice Marije spominje se i 1279. godine⁴, kao i u poznatom popisu župa Zagrebačke biskupije iz 1334. godine⁵. U 13. stoljeću na potoku Komarnica spominju se 1268. godine prvi mlinovi, što govori o razvijenosti gospodarstva ovog kraja.⁶ Za srednjovjekovno selo Molve značajan je položaj i u blizini Đurđevca, koji se spominje kao selo Sv. Juraj 1270. godine, a bio je i središtem istoimene župe.⁷ U Prekodravlju je život srednjovjekovnog čovjeka bio osobito razvijen. Postoji mogućnost da je upravo ostatak dvorca Pepelare vezan uz povijesno naselje Sv. Elizabeta, gdje se pretpostavlja da je bio franjevački samostan. U okolini Sv. Elizabete, u Prekodravlju između Drave i Ždalice, postojala su naselja Atak, Egyhazac, Lankoc, Farkasfalva, tot-falu, Gesztye, Kocsila, Mindszent, Szaniszlo i Telek.⁸

U okviru istraživanja povijesti srednjovjekovnih Molvi moramo uzeti u obzir još dva naselja i značajnija posjeda: Prodavić i Strugu.⁹ Najvjerojatnije su već u 13. stoljeću postojali mlinovi, a iz Prodavića i Komarnice vodile su cestovne komunikacije preko Drave, pa je moguće da je naselje Molve nastalo kao selo u blizini prijelaza preko rijeke Drave.¹⁰ Molve su svoje ime najvjerojatnije dobile po mlinovima ili na Dravi ili na tadašnjim potocima Komarnici, Zdelji ili Bistri.¹¹

Prodavić, kako se Virje zvalo u srednjem vijeku, središte je većeg posjeda koji se prostirao južno od Molvi.¹² Godine 1267. se kao vlasnici posjeda spominju ostrogonski nadbiskup Filip i župan Tomo, a 1273. godine ban Henrik, plemić iz mađarskog Kiszega.¹³ Henrikovi

sinovi, Henrik i Ivan držali su u svojoj vlasti tada Koprivnicu.¹⁴ U međuplemićkim sukobima Prodavić i Koprivnicu dobiva ban Mikac, koji kasnije postaje vlasnikom Đurđevca i još nekih okolnih imanja, a najvjerojatnije i Molvi.¹⁵ U popisu župa spominje se u Prodaviću crkva Sv. Martina 1334. godine.¹⁶

Istočno od Molvi vjerojatno se protezalo đurđevačko vlastelinstvo, dok je na zapadu bio posjed Struga, koji je prema dosadašnjim pisanjima imao najvjerojatnije središte u današnjim Hlebinama.¹⁷ Posjed Struga se npr. spominje u dokumentima iz 1330, 1345. i 1353. godine.¹⁸ Nešto kasnije, nakon bana Mikca i njegove obitelji, posjed dolazi u vlasništvo Matka Talovca, a potom u ruke Sigismunda Ernušta.¹⁹ U Strugi je također bila župna crkva Blažene Djevice Marije koja se spominje 1334. i 1501. godine.²⁰

Prvi spomen posjeda Molve, a time i naselja indirektno je datiran 1273. godinom.²¹ Tom je prilikom ustanovljavanjem granica posjeda Prodavić spomenuto da postoje Mikuline Molve, što bi značilo da su Molve očito bile vlasništvo Mikule koji je izgleda bio župan Komarničke županije.²² Iz isprave datirane 30. travnja 1330. godine s posjedom unuka spomenutog župana Mikule, s Jakobom, sinom Andrije, međaši posjed Struga na rijeci Koprivnici.²³ Dana 1. kolovoza 1366. godine u Višegradu je Nikola Konth palatin naložio biogradskom kaptolu, da u parnici sinova Jakobovih od Komarnice protiv Stjepana sina bana Mikca radi posjeda Prodavića, Molvi i Komarnice sudjeluje kod ponovog razgleda.²⁴ Očito je da su Molve, prema tomu 1366. godine bile ili samostalni posjed ili zajednički sa Prodavićem i Komarnicom. Molve su svakako imale istog vlasnika kao i Prodavić te Komarnica. U jednom dijelu isprave spominju se zajedno Molve i Komarnica kao "possessionum Molua et Kamarche", što bi opet moglo značiti da su Molve i Komarnica činile isti posjed.

Za srednjovjekovnu povijest Molvi nužno je ukloniti neke najvjerojatnije krive pretpostavke. Franjo Brdarić je 1937. godine u raspravi o Komarničkom arhiđakonatu napisao da bi neki htjeli, da se sredovječna Mosina odnosi na Molve, sa čime bi se valjalo složiti. Brdarić tvrdi da je to pogrešno jer se Mosina nalazila na području od Prugova prema Rači.²⁵ To je prihvatio i Juraj Magjerec u knjizi o Majci božjoj molvarskoj izdanoj u Rimu 1957. godine.²⁶ Isti autor piše: "Onome, kojemu je poznato, da se veliki dio zemljišta općine i župe Molve, između desne dravske obale i ceste, što vodi kroz samo selo do prevoza na Dravi, od davnine zvao, a zove se još i danas Strug ili s latinskim dočetakom Struga, nameće se sama po sebi jedna druga pretpostavka, a ta je, da bi Ecclesia beatae Virginis de Struga (1334) mogla biti jedno te isto što i Capella Beatae Mariae in Molina (1501), jer Molve historijski i geografski više gravitiraju Virju negoli Gjurgjevcu. pa ako se selo Molve, početkom XVI. vijeka (1501) moglo zvati Molina, po mlinovima na desnoj obali Drave, zašto se to isto mjesto, prije kakvih 175 godina (1334) ne bi moglo zvati Strug ili Struga, po kompleksu zemljišta, gdje su se ti mlinovi od starine nalazili, a nalaze se još i danas".²⁷ U prilog tome autor donosi i svoju argumentaciju, ali i protuargumente, a prema tome te drugim ispravama i izvorima možemo utvrditi da crkva i kapela koje se navode izgleda nisu identične, već se nalaze u susjednim naseljima Strugi i Molvama.

Rudolf Horvat u članku o župama u hrvatskoj Podravini piše: "Zagrebački kanonik Ivan, arhiđakon gorički, u svome popisu župa od g. 1334. spominje, da se u opsegu arhiđakona-

ta komarničkog nalazilo selo Moliva (krivo čitano Mosina), koje ima župnu crkvu bl. djevice Marije, a osim toga još i kapelu sv. Nikole. I u popisu župa od g. 1501. spominje se župna crkva bl. djevice Marije u selu Moliva (krivo čitano Molina). To je današnje selo Molve u Podravini nedaleko Virja.²⁸ Iako veliki povijesni autoritet, dr. Rudolf Horvat je u ovom dijelu teksta očito pogriješio u gotovo svim tvrdnjama koje se odnose na srednjovjekovne Molve. Kao prvo potpuno je netočno, kako smo ranije spomenuli, da se Mosina koju R. Horvat čita kao Moliva, odnosi 1334. godine na današnje Molve, a u srednjovjekovnom periodu Molve se spominju kao Molina (od mlinova) primjerice u popisu župa 1501. godine prema J. Buturcu, a ne kao Moliva što piše R. Horvat.²⁹ Kao druga netočna tvrdnja, spomenuti autor, iznosi da je u Molvama bila kapela Sv. Nikole 1334. godine, što također valja odbaciti, jer tu kapelu valja smjestiti u okolicu Šandrovca i Rače, na južnom dijelu Komarničkog arhiđakonata, a u okolici Molvi se ne spominje u poznatim nam i dostupnim srednjovjekovnim dokumentima.³⁰ Kao treća netočnost u Horvatovom tekstu navodimo spominjanje župne crkve već 1501. godine u Molvama. Te godine u popisu svećenika u Molvama se spominje kapela, a ne župna crkva, također se spominje rektor kapele po imenu Lovro.³¹ Prema tome valjalo bi dijelom odbaciti sve spomenute pretpostavke Rudolfa Horvata o srednjovjekovnim Molvama, a Magjerčevom mogućnošću o smještaju Marijine crkve u Strugi u današnje Molve i kontinuitetu te župe bavili bi se kasnije.³²

U jednom dokumentu od 4. ožujka 1397. godine spominje se zemlja Molve kada kralj Žigmund daje sinovima Ivana od Kanjiže posjed buntovnika Šimontornja za usluge iskazane u građanskom ratu u Hrvatskoj i borbama protiv Turaka.³³ Godine 1439. spominje se posjed Molve³⁴, koji najvjerojatnije spada pod posjed u Đurđevcu.

Đurđevac je kralj Žigmund 1435. godine zajedno sa posjedom založio u novčanoj neprilici braći Petru i Matku Talovcu za 33 000 forinti. Nakon Žigmundove smrti njegov nasljednik zet Albert Austrijski kao kralj godine 1437. izdaje pismenu potvrdu braći Talovcima, da su zalogom od 33 000 forinti dobili od Žigmunda đurđevački posjed. Zato jer su braća Talovci 1438. godine podigli i sudbeni postupak o spomenutom zalogu za đurđevačko imanje i doprinijeli pismene potvrde o tome, spor je u Budimu riješen u njihovu korist.³⁵ Nakon smrti bana Matka Talovca 1445. godine grofovi Celjski Fridrik i sin mu Ulrik proglasili su se banovima i odlučili preuzeti i đurđevački posjed, a time vjerojatno i Molve. Njihov naum ostvario je češki plaćenik i vojskovođa Jan Bitovec.³⁶

U sukobima između Celjskih i Ivana Hunjadija, potonji je prešavši sa oko 15 000 ljudi Dravu (možda u blizini Molvi, gdje je bio prijelaz) kod Đurđevca te mu je pošlo za rukom preoteti Celjskima đurđevačku utvrdu i njezinu okolicu.³⁷ Ubojstvom Ulrika Celjskog 1456. godine u Beogradu nasljednicom Đurđevca i okolice, postaje njegova udovica Katarina koja je 1461. godine đurđevački posjed prodala Janu Bitovcu, tadašnjem banu.³⁸ Oko 1465. godine đurđevački posjed zauzima kralj Matija Korvin, koji ga je 1477. godine dao na upravljanje obitelji Ernušt. Posjed je očito obuhvaćao ne samo staro đurđevačko, već i nekadašnje molvarско, prodavičko, komarničko, struško i druga imanja. Nakon smrti kralja Matije Korvina, njegov nasljednik kralj Vladislav Jagelović je pismom od 1. svibnja 1492. godine iz budima službeno potvrdio povlastice Sigismundu, biskupu i njegovom bratu Ivanu Ernuštu,

što im je još kralj Matija Korvin podijelio 10. svibnja 1486. godine. Iz pisma kralja Vladislava od 24. svibnja 1492. godine vidljivo je da su Sigismund kao pečujski biskup i njegov brat Ivan Ernušt od Čakovca uz kaštel Đurđevac posjedovali tri grada, tri kaštela i 109 sela na području Križevačke županije, među kojima su najvjerojatnije bile i Molve.³⁹ Nakon smrti Sigismunda 1498. godine njegov brat Ivan Ernušt postaje jedinim gospodarem, a nakon Ivanove smrti, posjedi od 1519. godine prelaze na njegovu djecu.⁴⁰ No u stvar nasljedstva umiješao se Petar Keglević jer je njegova kći bila žena od Gašpara, potomka Ivana Ernušta. Keglević je zaposjeo sva Ernuštova imanja u Podravini i Međimurju.⁴¹ Njega su kralj i sabor upozoravali da vrati imanja, ali se Keglević nije pokoravao te je on Ernuštove posjede držao sve do 1546. godine kada je barun Luka Sekelj zaposjeo Koprivnicu, Prodavić i Đurđevac u ime kralja postavši prvim kapetanom ovih utvrda.⁴²

Kako smo već spominjali, u popisu župnika Zagrebačke biskupije iz 1501. godine spominje se u Molvama kapela Blažene djevice Marije sa rektorom odnosno upraviteljem Lovrom. Dakle Molve još tada nisu bile sjedištem župe, ali su očito imale samostalnu kapelu koja je spadala pod jednu od župa u neposrednoj okolici, a to bi mogle biti župe u Strugi, Komarnici, Prodaviću ili Đurđevcu.⁴³

U 16. stoljeću za Molve i okolna naselja postoji nekoliko podataka važnih za gospodarsku povijest ovog dijela Podravine. U popisu dimova za kraljevski porez u kotaru plemićkog suca Jurja od Bontušovca u Križevačkoj županiji iz 1507. godine spominje se vilikat Molve (Molwe), koji je plaćao 33 dima poreza. Drugim riječima u Molvama je bilo sjedište vilikata tj. porezne, a možda i upravne općine, a podatak o plaćanju 33 dima poreza govori da su Molve tada imale približni broj selišta. U okolici Molvi tada se spominju: Struga (Ztrwga), Županec (Swpancz), Sv. Pavao (Zenth Pal), Đurđevac (Zenth Gerg), Gorbonwkfew, Sušica (Zwsycza), Hotovo (Hothowo), Prodavić (Prodawyz) i druga.⁴⁴

Za Molve je značajan i popis dimova za kraljevski porez u kotaru plemićkog suca Petra Lackovića u Križevačkoj županiji za 1513. godinu. Molve se spominju pod nazivom Molywa kao dio posjeda Ivana Ernušta s tim da su tada kao i 1507. godine davale porez iz 33 dima. U okolici se spominju: Struga, Novak, Županec, Sv. Pavao, trgovište Đurđevac, Gorbonokfew, Sušica, Hotovoa, Javorovec, Prodavić, Gregorijanec i druga naselja.⁴⁵

Popis dimova za kraljevski porez u "Malom kotaru" plemićkog suca Mihajla Tamadocija u Križevačkoj županiji iz 1520. godine spominje Molve (Molywa) sa 28 dimova poreza, odnosno vjerojatno selišta, čiji je broj umanjen za 5 od prethodnog popisa 1513. godine, što govori o znatnijem gospodarskom nazatku. U okolici Molvi spominju se naselja: Prikraj, Središće, Struga, Novak, Sv. Pavao, trgovište Đurđevac, Gorbonokfew, Sušica, Hotova, Prodavić itd.⁴⁶

Od tih naselja u okolici Molvi postoje pretpostavke da se naselje Struga nalazilo negdje na području Hlebina, premda je tu pomalo upitan kontinuitet crkve Blažene Djevice Marije u Strugi, jer se 1700. godine u Hlebinama spominje kapela Sv. Katarine koja je spadala pod župu Drnje.⁴⁷ Moguće je da se dio posjeda Struga u jednom razdoblju srednjovjekovlja nalazio i na području današnjih Molvi, a u drugoj polovici 15. i početkom 16. stoljeća Struga, Molve, Komarnica, Prodavić, Koprivnica i druga naselja čine preko zajedničkog vlasnika u

stvari najvjerojatnije zajedničko vlastelinstvo.⁴⁸ Moguće je, a i vrlo vjerojatno da su nakon turskih pustošenja i obnove Molvi prigodom osnivanja župe Molve 1665. godine, Molvarci sijelo župe Blažene Djevice Marije prenijeli iz Struge, koja je zauvijek nestala pod naletima Turaka, a područje Molvi je neposredno prije osnivanja samostalne župe pripadalo župi u Đurđevcu.⁴⁹ Po drugoj strani, neupitno je, na osnovi dokumenata, da se posjed Struga protezao do Peteranca na zapadu i obuhvaćao sigurno današnje Hlebine, Sigetec, a vjerojatno i dio Molvi.⁵⁰

Od ostalih spomenutih naseljima u srednjovjekovnim dokumentima, a naročito u poreznim popisima sigurno je da se Prodavić nalazio na području današnjeg Virja⁵¹, a Sušica u najbližjoj okolini Đurđevca. Županec se očito prostirao na području polja Županci između Molvi, Virja i Đurđevca. Sv. Pavao bi odgovarao Pavljancima kod Ferdinandovca, Gorbonokfew je vjerojatno u okolini Kloštra Podravskog, Hotova uz istoimeni potok između Virja i Đurđevca, dok bi Novak trebalo tražiti u široj okolini Molvi.⁵²

Većina ovih naselja, pa i Molve, osim Prodavića (Virja) i Đurđevca propala je upravo u vrijeme pustošenja i naleta Turaka, kada se najveći dio stanovništva povlači u zbjegove i utvrde postepeno migrirajući u sigurnija područja, a manji dio odmah odlazi na zapad.⁵³

Za kulturnu i religioznu povijest srednjovjekovnog razdoblja Molvi od osobitog je značenja drveni gotički kip Madone koji djeluje zbijeno i masivno, a to je zbog toga jer više nema prvotne proporcije, tj. kip je do novijeg vremena pretrpio brojne promjene. Nabor koji okomito pada od Marijine lijeve ruke na kojoj drži dijete osobito je karakterističan. On, prema A. Horvat, spada među kipove bliske stilu duge linije, kojim su se rado izražavali sjevernjački majstori alpskih krajeva u trećoj četvrtini 15. stoljeća. I Marija i dijete Isus imadu na glavi velike krune nabuhlog, baroknog oblika. Visina kipa je oko 63 centimetra (s krunom oko 70 cm), u najširem dijelu kip ima 30 cm, a dubina mu je 16 cm. Udubina je straga ispunjena zakrpom. Usprkos tome što je kip u mnogočemu nemilice izmijenjen i nepodesno obojen ipak daje dojam da je rad dobrog majstora te ga možemo datirati oko 1470-1480. godine.⁵⁴

Okolo ovog gotičkog kipa pletu se razne legende koje svoje uporište imaju u srednjovjekovnom razdoblju bogate molvarske povijesti. Kaže se da je ovaj kip bio u zidanoj srednjovjekovnoj kapeli koja se spominje 1501. godine. Zbog turskih napada u kojima je ovaj sakralni objekt bio uništen, našlo se ljudi koji su - prije nego su se razbježali - zakopali taj kip koji se već tada smatrao čudotvornim. U nadi da će tursko pustošenje i vladanje brzo proći narod je osim kipa u pijesak zakopao još neke dragocjenosti. No vrijeme je prolazilo, pomrli su oni koji su to pohranili i sve je palo u zaborav. Oko ruševina nekadašnje kapele pasla je stoka i jedan je bik ovaj kip iskopao rogom. Vjernici su kip s dužnim štovanjem postavili u crkvu. Postoji i legenda koja prethodi spomenutoj predaji da je taj gotički kip još u 15. stoljeću u Molve dospio vjerojatno iz franjevačkog samostana između Ždale i Gole, što bi odgovaralo Sv. Elizabeti odnosno današnjim ostacima u Pepelari kod Novačke. No, bilo kako bilo, izgled kipa pokazuje da je svašta pretrpio, a kako je u ovom dijelu Hrvatske ostalo sačuvano malo srednjovjekovnih umjetničkih djela ovaj kip nadopunjuje oskudan gotički inventar Podravine.⁵⁵

Biilješke:

1. F. Brdarić, Arhiđakonat komarnički 1334-1934, u: B. Mađer, Časti i dobru zavičaja, Zagreb 1937, 338-363.
2. Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae (ur. T. Smičiklas i dr.), dalje: CD, Zagreb 1904-1998, III, 7.
3. CD, III, 314-315.
4. CD, VI, 313.
5. J. Buturac, Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, Starine JAZU, 59, Zagreb 1984, 43-107.
6. CD, V, 482.
7. CD, V, 564; J. Buturac, n. dj., 76-78.
8. A. Somogy, Repas Kerulet toertenete, Budapest 1911; I. Večenaj-Tišlarov, Tajne dvorca Pepelare, Gola 1989; I. Večenaj-Tišlarov, Mojemu zavičaju, Gola 1992.
9. O prostiranju posjeda Prodavić vidi P. Cvekan, Virje, Virje 1976; o prostiranju posjeda Struga s nizom manjkavosti vidi S. Mraz i I. Pakasin, Starija povijest Hlebina, Hlebine - od Struge do danas, Hlebinski almanah, 1, Hlebine 1984, 10-28.
10. H. Petrić, Srednjovjekovni putevi u Podravini, Podravski zbornik, 18, Koprivnica 1992, 41-46.
11. O srednjovjekovnom mlinarstvu u Podravini: D. Feletar, Prilozi za povijest Podravke, Koprivnica 1980, 12-13; F. Horvatić, Mlinovi na potoku Komarnici, Podravski zbornik, 9, Koprivnica 1983, 178-182.
12. D. Feletar, Podravina, I, Koprivnica 1988, 70.
13. CD, XII, 55.
14. N. Klaić, Koprivnica u srednjem vijeku, Koprivnica 1987, 56-60.
15. V. Klaić, Povijest Hrvata, 2, Zagreb 1988, 69-73.
16. J. Buturac, n. dj., 77.
17. P. Cvekan, Đurđevac - kakav nije poznat, Đurđevac 1991; S. Mraz i I. Pakasin, n. dj. 15-18, M. Alečković, Noviji arheološki nalazi u Hlebinama i užoj okolici, Hlebine u srcu, Hlebinski almanah, 2, Hlebine 1996, 16-17. D. Feletar, Razvoj naseljenosti i stanovništvo hlebinske Podravine, Hlebine - od Struge do danas, Hlebinski almanah, 1, Hlebine 1984, 32.
18. CD, IX, 525-527; IX, 194-195; XII, 168-169.
19. F. Brdarić, n. dj., 353.
20. J. Buturac, n. dj., 76.
21. J. Ćuk, Podravina od Bednje do Voćinke i susjednih područja do polovice XIV. stoljeća, Vjesnik Zemaljskog arhiva, XVIII, Zagreb 1916, 188, 191-193.
22. CD, V, 559; VIII, 424; XIII, 552.
23. CD, IX, 512.
24. CD, XIII, 552.
25. F. Brdarić, n. dj., 356-357; Novija istraživanja Mosinu smještaju još preciznije, točnije u okolici Šandrovca, vidi: J. Buturac, n. dj., 77. i B. Gerić, Župe na bjelovarskom području u srednjem vijeku, Bjelovarski zbornik, 1, 1989, 24.
26. J. Magjerec, Majka božja molvarska, Rim 1957.
27. J. Magjerec, n. dj., 19-22.
28. R. Horvat, Hrvatska Podravina, Zagreb 1933, 36; R. Horvat, Župe u Hrvatskoj Podravini, Hrvatska prošlost, 2, Zagreb 1941, 56.
29. J. Buturac, n. dj., 77; B. Gerić, n. dj., 24.
30. G. Heller, Comitatus Crisiensis, Muenchen 1978, 160; J. Buturac, n. dj., 77; B. Gerić, n. dj.,
31. F. Brdarić, n. dj., 357.
32. R. Horvat, Hrvatska Podravina, n. dj., 36; J. Magjerec, n. dj., 19-22.
33. CD, XVIII, 200.
34. D. Csanki, Koeroes megye a XV. században, Budapest 1893, 70.
35. J. Stipišić i M. Šamšalović, Isprave Arhiva jugoslavenske akademije, Regesta (dalje: Regesta), 2, Zbornik Historijskog instituta JAZU, 3, Zagreb 1961, D-X-67 i 1966, D-X-76.
36. N. Klaić, Zadnji knezi Celjski v deželah Sv. krone, Celje 1982, 81.
37. N. Klaić, Koprivnica u srednjem vijeku, Koprivnica 1987, 93-94.
38. N. Klaić, n. dj., 94.

39. Regesta, 3, n. dj, broj 2841, D-X-76; 2842, D-X-76; 2869, D-X-76; Regesta, 4, broj 3180, D-X-76; 3184, DXVI-II-18; V. Klaić, Povijest Hrvata, 4, Zagreb 1988, 81.
40. R. Horvat, Povijest Đurđevca, Đurđevac 1940, 6.
41. P. Cvekan, Đurđevac, n. dj., 27-28.
42. V. Klaić, Povijest Hrvata, 5, Zagreb 1988, 197, 218-219.
43. F. Brdarić, n. dj., 353-357.
44. J. Adamček i Ivan Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću (dalje: Popisi), Zagreb 1976, 28.
45. Popisi, n. dj., 60.
46. Popisi, n. dj., 128.
47. Nadbiskupski arhiv Zagreb, Kanonske vizitacije Komarničkog arhidakonata, Ptotokol 91/III, 116.
48. N. Klaić, Koprivnica, n. dj., 122-137.
49. Nadbiskupski arhiv Zagreb, Kanonske vizitacije Komarničkog arhidakonata, Protokol 89/Ia, 420.
50. Granice posjeda u CD, XII, 168-169.
51. R. Horvat, Iz povijesti trgovišta Virja, Zadrugar koledar, 1930, 88-101; vidi i Hrvatska Podravina, pretisak, Koprivnica 1997.
52. P. Cvekan, Đurđevac, n. dj.; P. Cvekan, Od Gorbonuka do Kloštra Podravskog, Kloštar Podravski 1990; P. Cvekan, Ferdinandovac, Ferdinandovac 1996; M. Matica, Povijesno-demografski razvitak đurđevčkog dekanata, Đurđevčki zbornik, Đurđevac 1996, 85-89; J. Maresić, Tragom nekih povijesnih imena podravske sela, Đurđevčki zbornik, Đurđevac 1996, 137-143; Popisi 28, 60, 128; D. Feletar, Podravina, n. dj; G. Heller, n. dj; Z. Lovrenčević, Srednjovjekovne gradine u podravskoj regiji, Podravski zbornik, 11, Koprivnica 1985, 168-199; Topografska karta 1: 50 000.
53. D. Feletar, Podravina, n. dj., 76-82; M. Kruhek, Krajiške utvrde i obrana Hrvatskog kraljevstva tijekom 16. stoljeća, Zagreb 1995.
54. A. Horvat, Gotička Madona iz Molva, Bulletin razreda za likovne umjetnosti JAZU, 1 (49), Zagreb 1980, 72-74.
55. J. Magjerec, n. dj., 23-27; P. Cvekan, Odjeveni kip Bogorodice, Podravski zvonici, 3, Virje 1976; A. Horvat, n. dj., I. Večenaj - Tišlarov, Tajne dvorca Pepelare, n. dj.